

Apokalipszis és ébredések

Önpusztító potenciállal, önpusztítási képességgel és önpusztításra való készséggel rendelkező élő forma, ember, homo sapiens sapiens születésétől kezdve készül a halálra. Tudatában van a Vég-nek, és ha nem, valamikor tudatosul benne, hogy a Vég elkerülhetetlen. Egy egész élet az apokalipszis kísértésével telik, a Vég-re való várakozással, és amikor bekövetkezik, azt az ember már nem éli meg. Az apokalipszis a Vég pillanatában megtapasztalhatatlan lesz, amikor az elme eléri a Vég-et és vele együtt minden megszűnik létezni. Mi az apokalipszis, ha nem a Vég?

Minden cselekvés, mindegy milyen irányba és mibe torkollik, apokalipszis gondolatának nyomait hordozza. Az újszülött sírásában az éhség elviselhetetlensége a csecsemő apokaliptikus jelenének a manifesztlása. Ember pusztító természete, pusztításról való gondolkodás és pusztításra irányuló érvelések, a jövőkép ingatag és bizonytalan természete az apokalipszist mint létezőt áthelyez a mesékbe, mondákba, történetekbe, jövőmondásokba, eposzokba, szent írásokba, fenyegetésekbe és művészeti alkotásokba. Innentől kezdve a létező apokalipszis nem lesz többé tapasztalás lehetséges tárgya, legalább olyan formában nem, hogy nincs potenciálja, hogy közvetlen fájdalmat és szenvedést okozzon. Ki van helyezve szemlélésre és be van építve hitbe. Így válik az ember állandóság érzete sérülhetlenné.

Több mint kétezer éve előkerülő apokaliptikus víziók átszövik az ember mindennapját, gondolkodását, cselekvéseit, tetteit, kultúráit és a művészeteket. Csak kétezer néhány évről lehet beszélni apokalipszis kapcsán? Nem lehet, hogy ez a vízió azóta létezik, amióta ember földön él, és azóta lett fogalmi, amióta ember gondolkodik a gondolkodásról?

Apokalipszis, mai kultúrákban rögzült „világvége” képi és gondolati formáját a zsidó majd keresztény hitből (első sorban kánoni írásokból) meríti. A germán Ragnarök, ószövetségben Armageddon és ezekre hasonló világ végi utolsó csatával hindu és iszlám eszkatológiában is találkozunk. Világ végét hirdető katasztrófákra és csatákra utalások már i. e. 2. évezredben írásban rögzülnek, ezek az óegyiptomi Halottak Könyvében és a sumér Gilgames eposzban is szerepel.

Ha kinyilatkoztatást vesszük alapul, a „világ vége” gondolata távol áll az „apokalipszis” fogalmától. Vallási szövegek értelmezői apokalipszist kinyilatkoztatás szinonimájaként értik, de a szó eredeti jelentése más és mindennapjainkra érvényes.

Mit *fedünk fel* nap mint nap? Valamilyen rejtett igazságot, isteni tudást vagy bölcsességet? Örök élet titkát? Időutazás titkait? Ősrobbanás előtti időt? A hatodik vagy hetedik érzéket?

Nézzük, mit írtak és mondtak az ógörögök, és mit gondolhattak az apokalipszis (ἀποκάλυψις) szó alatt.

Apo és *kalipto* összeépítve görögül valaminek a felfedését jelent. *Kalipto* (καλύπτω) fed, takar; vele kapcsolatos fogalmak: fedél, fedő, takaró. *Apo* (ἀπό) el- előtagnak felel meg, de olyan jelentést is hozhat egy szóhoz, amely okságra hivatkozik: hogy valami, valami másnak az eredménye (okozata) lehet; vagy valami, valami másnak az oka lehet. *Amiatt*, *emiatt* vagy *miatta* lehet ennek a második jelentésnek a magyar megfelelője. Ez a nyelvtani összefoglaló számunkra olyan világokhoz nyit kaput, ahol teljesen más színekben tündököl az apokalipszis szó értelme. Eloszlik a rémképek világa, kilátástalanság és kétségbeesettség lelki illata. Szenvedés és fájdalom elpárolog és reménnyel és életerővel teli jövőképünkben feloszlik; a változtatni és változni akarás és küzdelmekre való felkészülés késztetése feltölt bennünket.

Apokalipszis megmutatja a valóságot. Leleplez, feltár, megmutat, felszínre hoz. Minden váratlan helyzet, legyen ez a világjárvány, a tatárjárás vagy egy természeti katasztrófa, a társadalmi struktúrákban rejlő, felszínre nem kerülő, vagy szándékosan fedett valóságokat kényszerít felszínre. Ez keserű igazság, szomorú valóság, dühítő igazságtalanság leleplezése lehet, akár tabuk ledöntése. Vagy olyan igazságok feltárása, amelyek „külső” hatásokra társadalmi törésvonalakon megmutatkoznak. A modern társadalmak láthatatlan osztályainak kikristályosodása, egészségügyi rendszerek összeomlása, államok és kormányok vészhelyzetekre való felkészületlenségének nyilvánosságra hozatala a mostani apokalipszis, a feltárás, a világjárvány eredménye. Meg kell kérdezni, nem jó az apokalipszis? Nem rosszul használjuk a fogalmat? Nem szükséges-e, hogy katasztrófák és nem kedvező körülmények apokalipszist eredményezzenek; a leleplezést, a feltárást, a tudatosulást, és tudatosítást?

Világ tele van kérdésekkel; ez az ember természete; kíváncsi, tudni akar. A fejlődés, legyen szellemi, technológiai, tudományos, egyre több kérdéshez vezet. Pedig a fejlődés célja a kérdések megválaszolása és meglévő problémák megoldása. A dilemma az, hogy a cél elérésben egyre távolabb kerülünk a céltól. Apokalipszis egy külső segítő kéz, segítő társ ebben a dilemmában; hasznos pofon. Hála neki összpontosítani leszünk képesek.

Apokalipszis minden korban az ember felvilágosodásához vezet, az emberiség újjászületéséhez. Íme a kreatív emberi elme újabb (és egyszerre ősi) felfedezése a faj fennmaradásáért folytatott harcban. Nem csak ésszel áll ellen az önpusztításnak, hanem magát a pusztítást apokaliptikus történetekben és alkotásokban lokalizálja. A pusztítás innentől már nem lehet általános, mindig

regionális, és ha egy globális, általános érvényű pusztításra gondol, az csak egy gondolat, egy rémkép marad, amit félre tenni képes.

A szenvedő ember az, aki a szenvedést meg akar szüntetni. Ha ez képességin túl mutat, a megszüntetésre való törekvés és vágy mindig előtérben marad. Fejfájás alatt mindig annak a megszűnését akarjuk és várjuk. Etika és orvos tudomány a fájdalmak és szenvedés enyhítését, és ha lehet, azok megszüntetését célozzák. Minden alkalommal, amikor sikertelen a tudomány, és minden törekvés kudarcot vall, előttünk hever az apokalipszis, a Vég és felfedés. Nem számít minek a vége, de számít mit fed fel. Az ember önmaga végét képes látni a kudarcban, a kilátástalanságban, a reménytelenségben, vagy a katasztrófákban, az életét gyökeresen változtató jelenségekben és hatásokban. Ekkor az ember saját jelenével azonos állandóságának végességét ismeri fel. A véges állandó, ami az elme, ezt a kettősséget és ellentétet egyszerre megörökíti és elhesseget. Hol van ebben a kettősségben az apokalipszis? Talán az ember élete során az újjá ébredésében.